

донних та нормативно-правового та інституційного середовища їх функціонування.

2. Відсутність достатнього інформаційного забезпечення створення та функціонування кластерів в Україні серед пересічних громадян, підприємців та громадських організацій України.

3. Недостатня зацікавленість малих та середніх підприємств об'єднуватись у великі виробничі мережі внаслідок невірних та неповних розуміння принципів діяльності кластерних об'єднань.

4. Невеликий досвід функціонування кластерів в Україні внаслідок недостатнього вивчення світового досвіду формування кластерної політики розвитку держави, участі держави в процесі підтримки та реалізації ініціатив створення кластерів, переваг та можливостей від участі в кластерах підприємств, громадських організацій та вищих навчальних закладів.

5. Відсутність інвесторів у зв'язку з інвестиційною непривабливістю та репресивністю регіонів.

Додатковими перешкодами для створення транскордонного туристичного кластеру є: мовні бар'єри, відмінності у ментальності учасників обраної форми транскордонного співробітництва та інституційна дистанція між органами влади та іншими установами та організаціями регіонів сусідніх країн; не систематизована транскордонна статистична інформація.

Висновки. У статті викладено авторське бачення суспільно-географічного підходу до виявлення та підтримки функціонування туристичного транскордонного кластеру. Визначено перспективи формування та ефективного функціонування українсько-польського транскордонного туристичного кластеру.

1. Регіональна політика в країнах Європи: Уроки для України. За ред. С. Максименка. – К.: Логос, 2000. – 171 с. – С.56 2. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України: Підручник. – К.: Знання, 2005. – 511 с. – С.453 3. <http://www.kmu.gov.ua> 4. <http://www.ukrstat.gov.ua>

УДК 338.48(075)

Бейдик О.О., Гончарук А.О.

РОЗВИТОК КУЛЬТУРНО-РОЗВАЖАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ (НА ПРИКЛАДІ ФЕСТИВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ)

Висвітлено розвиток культурно-розважального туризму в Україні (на прикладі фестивального туризму), запропоновано модель тематичної структури фестивалів та картосхему видової та регіональної структури фестивального туризму України, окреслено перспективи його розвитку.

Development of the cultural-entertaining tourism in Ukraine was described (on an example of festival tourism). The model of the festival's thematic structure and skeleton map of specific and regional structure of ukrainian festival tourism was proposed. Also the prospects of its development were outlined.

Актуальність дослідження та аналіз останніх публікацій. На сьогоднішній день фестивальний туризм набуває все більшої популярності. Об'єми туристичних потоків в світі багато в чому збільшуються за рахунок саме подієвого туризму. Судячи з експертних оцінок, в найближчі десять років світ чекає буквально вибух подієвого туризму. В цьому розвитку належне місце відводиться фестивальному туризму, туристичні потоки якого зростають в геометричній прогресії. Проблематиці культурно-розважального туризму до складу якого входить туризм фестивальний присвячений ряд публікацій українських вчених [1-5], в той же час ціла низка науково-практичних питань та аспектів предмет-об'єктної сутності феномену фестивального туризму чекають свого вирішення.

Мета дослідження – аналіз розвитку культурно-розважального туризму в Україні, висвітлення ролі фестивального туризму як складової культурно-розважального туризму. На наш погляд, до основних завдань, які складають дослідницьке поле фестивального туризму, відносяться: визначення головних чинників розвитку фестивального туризму в Україні та місця фестивального туризму в житті українського суспільства; розробка класифікації основних видів фестивального туризму; характеристика розміщення центрів фестивального туризму в Україні; оцінка туристської інфраструктури українських фестивалів; комплексний аналіз організації фестивального туризму в Україні; дослідження перспектив розвитку фестивального туризму в Україні; визначення головних проблем розвитку фестивального туризму в Україні.

Виклад основного матеріалу. Невід'ємною складовою теоретичної бази будь-якого дослідження є поняттєво-термінологічний апарат. До найбільш поширених визначень понять «фестиваль» та «фестивальний туризм» належать наступні: фестиваль – спеціально підготовлений масовий захід, який ґрунтується на якійсь унікальній особливості даної території або населення; фестивальний туризм – тимчасовий виїзд особи з місця постійного проживання в розважально-пізнавальних цілях для прийняття участі в певному фестивальному заході без здійснення оплачуваної діяльності в місці перебування.

Природно, що будь-яке суспільне чи природне явище розвивається під впливом певних чинників. Не виключенням є і культурно-розважальний та фестивальний туризм. За своїм впливом на формування і розвиток фестивального туризму всі чинники можна поділити на прямі та опосередковані. До прямих чинників відносяться ті, які походять від якісних властивостей території та її населення. Вагомі передумови для організації фестивалів мають території з багатою історико-культурною спадщиною. В основу проведення більшості культурних фестивалів світу лягли давні традиції чи якісь певні національні особливості певної країни, це пов'язано із проведенням обрядів чи ритуалів. Для проведення мистецького фестивалю необхідна певна прив'язка даного виду мистецтва до даної території. Літературні фестивалі, як правило, організовуються в місцях пов'язаних з життям та діяльністю видатного письменника або в місцях, зображених в якомусь

літературному витворі. Теж саме стосується і музичних фестивалів класичної музики, які сформовані в місцях пов'язаних з відомим композитором. Звичайні музичні фестивалі формуються переважно поблизу великих міст, зручних по розташуванню для його відвідувачів з налагодженою інфраструктурою і відповідною місцевістю. Дещо іншим є вибір місця проведення для рок-фестивалів, де важливу роль відіграє наявність рекреаційної зони, великих рівнинних площ та віддаленість від жилих масивів. Гастрономічні фестивалі пов'язані з давніми традиціями збору урожаю на певній території, які зазвичай закінчувались веселими святкуваннями та вшануванням символів родючості.

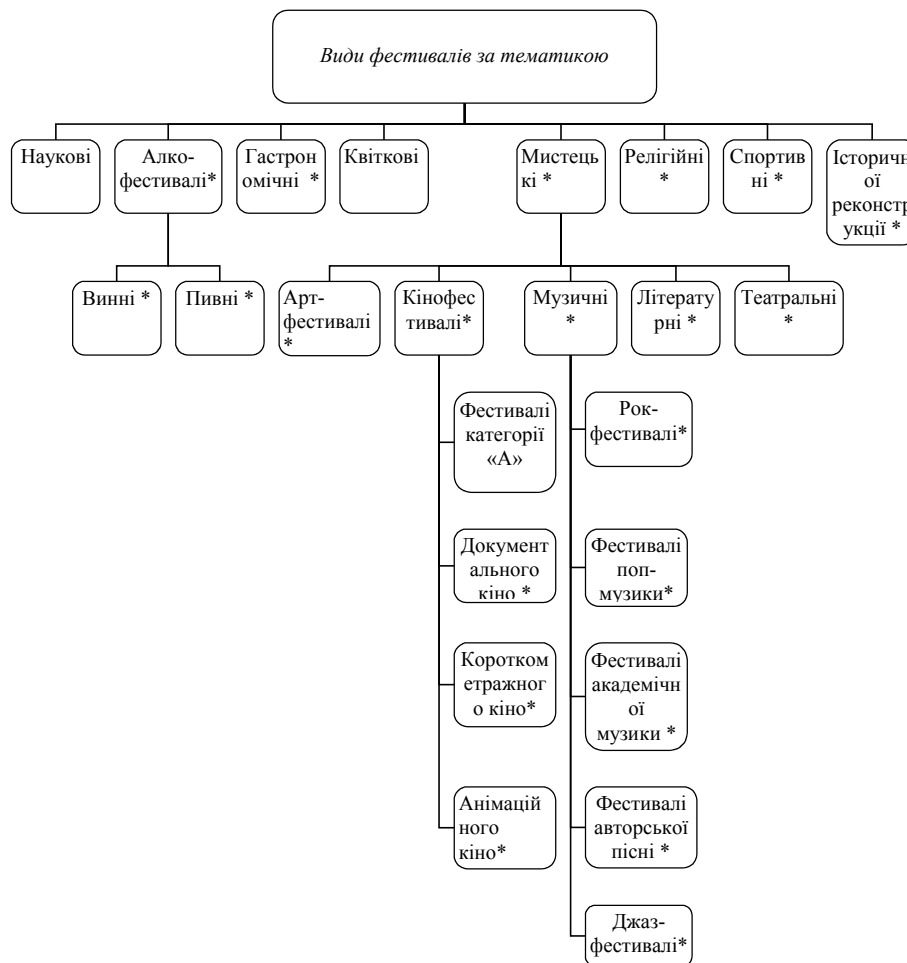

Рис.1. Тематична структура фестивалів (* - проводяться в Україні)

Класифікувати фестивалі як соціокультурні події доцільно, використовуючи різноманітні критерії. Наприклад, *за кількістю учасників заходу* (малі(до 2 тис.), середні (від 2 тис. 500 тисяч учасників), великі (понад 500 тис. учасників); *за рівнем організації* (місцеві, регіональні, національні, міжнародні; *за віком* (давні (фестивали, які беруть свій початок з багатовікових традицій та обрядовості давніх часів), середнього віку (організовані до початку двадцять першого століття), молоді); *за формою проведення* (карнавали, фестивалі з елементами ярмарки, фестивалі з елементами; виставки, фестивалі з парадами і урочистими ходами, традиційні фестивалі);

за тривалістю (короткотривалі (тривалістю до п'яти днів), довготривалі (тривалістю більше п'яти днів); за ритмічністю (щорічні, нестабільні (відсутність періодичності проведення), одноразові); за аудиторією (дитячі, молодіжні, загальні (розраховані на широку аудиторію)); за домінуючою функцією (розважальні, культурно-пізнавальні, соціально-виховні).

Загальне уявлення про тематичну структуру фестивалів і свят дає запропонований рис.1

До опосередкованих чинників слід віднести ті, що стосуються політичної та економічної ситуації в країні. До даного типу належить стимуляція розвитку фестивального туризму з боку держави або міжнародних організацій, наявність спонсорів або інших зацікавлених осіб.

Проведене дослідження, аналіз значного масиву публікацій, присвячених розвитку культурно-розважального (у т.ч. фестивального) туризму, узагальнення відповідної кількісно-якісної інформації дали змогу побудувати картографічну модель структури національного фестивального туризму України (рис. *Видова, регіональна та внутрішньорегіональна структура фестивального туризму України.*)

Україна, яка є найбільшою за площею європейською державою і п'ятою за населенням, територією з глибокими етнокультурними традиціями та унікальним історичним минулим, має значні перспективи щодо розвитку фестивального туризму. Природно і те, що розвиток фестивального сегменту культурно-розважального туризму має ряд проблем (нестача фінансування; недосконалість управлінської системи; відсутність професійних менеджерів; низький рівень туристської інфраструктури; недостатня розрекламованість фестивальних атракцій як за кордоном, так і в Україні) і невирішених завдань. В той же час, незміною залишається аксіома стосовно того, що фестивалі роблять українські регіони привабливішими для туристів. Хоча самі регіони, за винятком західних, до цього не завжди готові. Кількість відвідувачів фестивалів щороку зростає удвічі. Минулого року за тиждень «АртПоле» відвідало від 30 тис. до 50 тис. осіб. Київський «ГогольFest» за 17 днів відвідали 120 тис. глядачів.

Щодо перспектив розвитку фестивального туризму в Україні, то на особливу увагу, крім покращення вже існуючих фестивальних заходів, заслуговує розробка нових, національно-патріотичних подієвих заходів.

Серед головних перспективних напрямів розвитку фестивального туризму в Україні варто виділити наступні: створення масових фестивальних заходів у формі карнавалу; проведення фестивалів історичної реконструкції; розробка нових фестивалів, основаних на традиціях і звичаях українського народу; залучення іноземних інвестицій до проведення фестивальних заходів; підвищення рівня та укрупнення вже існуючих фестивалів; розробка тематичних фестивальних турів.

Висновки. На основі аналізу вітчизняних та зарубіжних публікацій досліджено розвиток фестивального туризму в Україні, розроблено структурно-логічну модель фестивального туризму як важливого сегменту культурно-розважального туризму. Запропоновано картографічну модель видо-

вої та регіональної структури фестивального туризму України, окреслено перспективи його розвитку. Розкрито можливості розвитку фестивального туризму в Україні на основі її багатих народних традицій і культурної спадщини.

1. Бабкин А.В. «Специальные виды туризма», - Р н/Д.: Феникс, 2008. - 252 с. 2. Генкин Д.М. «Массовые праздники».- М.: «Просвещение», 1975 г.-313 с. 3.Королев А.В. «Роль праздников в развитии региона» - Р н/Д.: Феникс, 2006. – 295 с. 4.«Сфера розваг – важлива складова у підвищенні ефективності туристичного бізнесу», 36. Наук. праць VI Міжнарод.науково-практичної конференції (м. Святогірськ, 2006р) – Д.:2006 – 287 с. 5.Топчієв О.Г. «Основи суспільної географії: Навчальний посібник. – О.: Астропринт, 2001 -560 с.

УДК 911. 2:908.

Ховалко А.Б.

ПРОСТОРОВА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПІДЗЕМНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ СИСТЕМ ПОДІЛЛЯ ДЛЯ ЦІЛЕЙ ТУРИСТИЧНОЇ РЕКРЕАЦІЇ

Розглянуто природно обумовлені залежності, які призводять до поділу печерних систем Поділля на структурні складові функціонального й системно обумовленого типу. Показано засоби формування підґрунтя для здійснення структурно обумовленого й інтегрального оцінювання печерних порожнин.

Considered naturally caused addiction, leading to separation of cave systems skirts on structural and functional components of a system specified type. Displaying means forming the basis for the implementation of structural and integral evaluation due caves.

Актуальність дослідження. Володіючи найбільшою у світі системою гіпсових печерних порожнин, Поділля перебуває на початковій стадії їх туристично-рекреаційного використання. Наявні унікальні утворення подекуди руйнуються внаслідок відсутності охоронних заходів або звичного вандалізму.

Ті печери, які все ж таки використовуються переважно перебувають закритими, оскільки відсутні науково обґрунтовані розробки їх експлуатації. Тобто необхідним етапом є насамперед дослідження просторових і функціональних особливостей печерних порожнин, що надасть підґрунтя для планування подальшої туристично-рекреаційної діяльності.

Аналіз публікацій. На сьогодні існує значна література спадщина присвячена вивченню печерних систем Поділля [1, 2, 3, 4, 5, 6 тощо]. Вони або належать до пізнавально-популярного рівня, або це тільки перші дослідження в яких відсутні узагальнюючі залежності. Тобто наявна література не спроможна скласти відповідної наукової основи для планування експлуатаційних заходів.

Виклад основного матеріалу. Традиційний поділ печерних систем відбувається, переважно, за їх важко доступністю й небезпечністю. Тобто ніякої мови не може бути про комфортність, естетичність, популярну пізнавальність за такого підходу .